

”MARC 21 YHTEISEKSI FORMAATIKSI” -- SUOSITUS ERIKOISKIRJASTOILLE?

Erikoiskirjastojen neuvosto

Helsingissä 21.11.2006

Esittelijä: Nanna Jokinen

TAUSTOJA LYHYESTI

...ja lisää osoitteessa www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/formaatti/

- 70-luvulta lähtien suomalaisissa kirjastoissa käytössä FINMARC
- 2000-luvun alussa muutos; Voyager-kirjastoissa käyttöön MARC21-Fin (konvertoitavuus takaisin FINMARC:iin) ja Millennium-kirjastoissa MARC 21
- Tällä hetkellä käytössä kolme eri MARC-formaattia, hyvätkään konversiovälineet eivät poista kaikkea yhteistyöhön liittyvää ”ylimääräistä” työtä
- Kansalliskirjaston toimialan laajennus 2006 → kaikkia sektoreita pitäisi voida tukea tasapuolisesti, myös MARC-asioissa
- Keväällä 2004 Voyager-kirjastoissa aloitettiin keskustelu formaatin vaihtamisesta
 - ainoana MARC21-Fin -käyttäjänä pidettiin oikeus itsenäiseen päätökseen
 - Linnea2-kirjastot päättivät vaihtamisesta 16.9.2005, AMKIT 1.11.2005: **Voyager-kirjastot siirtyvät MARC 21 -formaattiin vuonna 2008**
 - senkin jälkeen KK tuottaa tarvitsijoille mahdollisimman laadukkaita FINMARC-tietueita

MITÄ NYT

- Yliopisto- ja amk-kirjastojen päätöksen jälkeen alkoi keskustelu siitä, voitaisiinko MARC 21 -formaattia suositella kaikkien Suomen kirjastojen -- myös yleiset kirjastot ja erikoiskirjastot -- yhteiseksi tallennusmuodoksi
- Asiaa on käsitelty:
 - KATVE-työryhmässä 15.12.2005 (kohta 2)
<http://www.kansalliskirjasto.fi/katve/toiminta/muistiot/20051215.htm>
 - Digitaalisen kirjaston palvelujen ohjausjärjestelmän Verkkopalveluryhmässä 18.1.2006 (kohta 6)
http://www.kansalliskirjasto.fi/digiohjaus/verkko/muistio_2006-01-18.pdf
 - Digitaalisen kirjaston palvelujen ohjausjärjestelmän Ohjelmisto- ja standardointiryhmässä 29.5.2006 (kohta 2)
<http://www.kansalliskirjasto.fi/digiohjaus/ohjelmisto/ohjstand-muistio-060529.pdf>
 - Yleisten kirjastojen neuvoston työvaliokunnassa 16.8.2006 (kohta 2)
http://www.kirjastot.fi/neuvosto/tyovaliokunta/muistiot/3_2006/
 - Erikoiskirjastojen neuvoston työvaliokunnassa 7.9.2006 (kohta 13)
<http://www.varastokirjasto.fi/erikoiskirjastot/asiakirjat/TV070906.pdf>
 - Yleisten kirjastojen neuvostossa 20.9.2006 (kohta 6)
http://www.kirjastot.fi/neuvosto/poytakirjat/2_2006/

KATVE-KOKOUKSESSA

(Kansalliskirjaston tietopalvelualan verkkostandardityöryhmä)

- Paikalla järjestelmätoimittajia ja sektoreiden edustajia
- Todettiin mm.
 - Pitkän aikavälin tavoitteena yhteinen MARC-formaatti kaikille
 - FINMARC-kehitys lopetettu v. 2000, nyt siitä ei vastaa kukaan
 - Järjestelmätoimittajat pääosin valmiita muutokseen
 - Yleisillä kirjastoilla suurimpana kysymyksenä kustannukset
 - Mitä seuraisi yleisten eriaikaisesta siirtymisestä MARC 21:een?
 - Kansalliskirjastolta toivottiin enemmän tiedotusta ja yhteydenpitoa opetusministeriöön

VERKKOPALVELURYHMÄSSÄ

- Ainoastaan MARC 21 olisi sopiva kaikkien yhteiseksi formaatiksi
 - [Perusteluja mm. Tietolinjan artikkeleissa
<http://www.kansalliskirjasto.fi/tietolinja/0204/formaatti.html>
<http://www.kansalliskirjasto.fi/tietolinja/0205/MARC21.html>]
- Päätös:
”Tavoitteena yhteinen ’kansallinen’ formaatti, jotta kansalliskirjasto voisi tukea tasapuolisesti kaikkia sektoreita. Yleisten kirjastojen puolella ohjelmistoasioissa päättäjiä on paljon ja raha on ongelma. Kansalliskirjaston toivotaan puhuvan yleisten kirjastojen ja erikoiskirjastojen puolesta opetusministeriön suuntaan keskitetyn rahoituksen saamiseksi tarvittavalle ohjelmistokehitykselle. Asian valmistelua jatketaan ohjelmisto- ja standardointiryhmässä, minkä jälkeen se palaa verkkopalveluryhmään käsiteltäväksi.”

OS-RYHMÄSSÄ

- Todettiin mm.
 - Yleisissä kirjastoissa kaivataan edelleen tiedotusta
 - Neuvosto voisi suositella, mutta yleisissä päätös on kuntakohtainen
→ johtaa muutoksen eriaikaisuuteen
 - Keskitetyn rahoituksen perusteita:
 - tehokkuuden parantaminen (formaatin/konversioiden ylläpito yksinkertaistuu)
 - kilpailevan ohjelmistotarjonnan lisääntyminen (FINMARC-tukea ei tarvita)
 - KuntaIT-hankkeen (ja ValtIT-hankkeen) tavoitteiden mukaisuus
- Päätös:

”Ohjelmisto ja standardointiryhmä ei vielä tässä vaiheessa anna muodollista suositusta MARC 21:n yleisestä käyttöönotosta [...] Asia pyritään saamaan yleisten kirjastojen neuvoston ja erikoiskirjastojen neuvoston käsittelyyn mahdollisimman pian. Neuvostoilta toivotaan MARC 21 -suositusta.”

YLEISTEN KIRJASTOJEN TYÖVALIOKUNNASSA

- Todettiin mm.
 - Yhteiset standardit ovat erittäin tärkeitä
 - Suositus MARC 21 käyttöönotosta on hyvä tehdä jo nyt pitkän aikavälin strategioita silmällä pitäen, vaikka käytännön toteutus on todennäköisesti vielä vuosien päässä
 - Yleisten kirjastojen osalta kunta- ja palvelurakennemuutos ehtii vaikuttaa tietokantojen (mahdollisesti myös käytössä olevien kirjastojärjestelmien?) määrään ennen formaattimuutoksen toteuttamista
- Päätös:

”Työvaliokunta päätti ottaa asian neuvoston kokouksessa 20.9.06 käsiteltäväksi, pyytää Nanna Jokista selostamaan asiaa tällöin neuvostolle, ja esittää, että neuvosto suosittelisi MARC 21 -formaattiin siirtymistä tarkoituksenmukaiseksi katsottavassa aikataulussa.”

ERIKOISKIRJASTOJEN TYÖVALIOKUNNASSA

- **Päätös:**
”Työvaliokunta päätti tuoda asian neuvoston seuraavaan vuosikokoukseen, jonne myös Nannalta pyydettiin alustus. Valiokunta päätti voivansa suositella koko neuvostolle Marc21-formaattiin siirtymistä.”

YLEISTEN KIRJASTOJEN NEUVOSTOSSA

- Todettiin mm.
 - Keskitetyn rahoituksen tarve
 - Tiedotuksen tarve (maakuntakirjastokokoukset, lehdet)
 - Tavoiteaikatauluna 2010, pilotteja ennen sitä
- Päätös:

”Neuvosto suosittelee yleisille kirjastoille valmistautumista MARC21-formaattiin siirtymiseen vuoden 2010 paikkeilla. Samalla neuvosto kuitenkin edellyttää, että formaatin vaihdosta varten saadaan keskitettyä rahoitusta opetusministeriöltä, ja että Kansalliskirjasto organisoii rahoituksen hankkimisen.”

MARC 21 – EDUT

Yhteistyön helpottuminen kansallisesti ja kansainvälisesti

- Kaikki sektorit kehittämässä ja käyttämässä yhteistä formaattia
 - KK tukena ja linkkinä kv ylläpito-organisaatioon
 - Kv-yhteisössä ”kehitys kehittyy” jatkuvasti – myös ilman Suomea
- Luetteloinnin koulutukset ja perusoppaat kaikille yhteisiä
- Kopioluetteloinnissa ei enää konversioita
- Kv-yhteisön kehittämät MARC 21 -työvälineet käytettävissä
- Kansallisen yhteisluettelon perustaminen helpompaa
- Virtuaalisten yhteisluetteloiden perustaminen helpompaa
- Kirjastojärjestelmissä enemmän valinnanvaraa

MARC 21 – HAITAT

- Siirtymävaihe työläs järjestelmätoimittajille → kustannukset
 - Konversioiden valmistelu KK:ssa maksutta
- Tarvitaan luetteloiden kattavat koulutukset
 - Peruskoulutus KK:sta maksutta
 - Uusi tai kertauskoulutus parantaisi luettelointityön laatua?
- Välimerkkien tallennus dataan
 - HelMet-kirjastoissa ei tuottanut suuria ongelmia
 - Tallennusalustat avuksi joissakin järjestelmissä
- Vaikutusmahdollisuudet formaatin kehittämiseen pienemmät
 - Voisimme kuitenkin olla mukana ja muodostaa kehitysehdotuksille kansallisen organisaation

ERIK-NEUVOSTON SUOSITUS?

- Digi-ohjausryhmän OS-ryhmä toivoo erikoiskirjastojen neuvostolta suositusta MARC 21 -formaatin käyttöönotosta
- Suositus jo tässä neuvoston kokouksessa?
- Myös tavoiteaikataulu voisi sisältyä suositukseen → mieluummin hidas kuin nopea, esim. 2010?
 - Jo nyt eriaikaisuus näkyy, eikä sitä voida välttää
- Jos muutokseen ei pyritä
 - Säilyykö FINMARC ”maailman tappiin” ja kuka ryhtyy sen kehittäjäksi?
 - Yhteistyössä tarvitaan joka tapauksessa MARC 21

KYSYMYKSIÄ?

www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/formaatti/

[marc-posti\(at\)helsinki.fi](mailto:marc-posti(at)helsinki.fi)